

Det gamla örnparet

3 mars 2016

Hanhalsholme m.m. 1000-1300

Guide: Lars Hellman

Hanhals är en småort i Hanhals socken i Kungsbacka kommun vid Kungsbackafjorden och kallas även Vårdkaseberg. Orten ligger ungefär två kilometer sydväst om Hanhals kyrka. Mitt emellan går motorvägen E6/E20. Omgivningen består av jordbruksmark. I Hanhals ligger en befästningsruin från tidig medeltid som var en föregångare till Varbergs fästning, båda grundade av greve Jacob. Hanhals hette då Hunehals. (Wikipedia)

Hit kom vi denna lite gråa dag med en viss vårkänsla i luften; denna strand i Inre Kungsbackafjorden är en sedan länge etablerad men ändå ganska okänd fågellokal. Rödröm kan övervintra i vassarna, fiskgjuse häckar och vintertid finns mycket änder om isen ligger. Rofsån rinner ut här och håller en del vatten öppet. Nu fanns ingen is och änderna finns lite varstans, men lite ejdrar, knipor, storskrakar och en skäggdopping sågs.

Här ses rovfåglar oftare än i Göteborgstrakten, vilket bekräftades idag. Två adulta havsörnar satt i träd vid åmynningen, säkert ett par, en viss storleksskillnad syns inom paret även om den inte så markant som hos hökarna. Honan är större. Båda var fullvuxna, vilket

betyder minst fem år, med ljusa näbbar, ganska ljusbrun dräkt och ordentligt vit stjärt. De förflyttade sig ett stycke och en av dem var tidvis uppe och ryttlade tungt över grundvattnet, sannolikt på spaning efter fisk som flytt..

Korsnäbbar flög förbi, Lars hörde sånglärka och gulsparv sjöng. Fjällvråk satt i en buske inåt, ljushuvad och med vit stjärtrot när den sedan flög upp. Också två ormvråkar sågs.

Någon hade spiset fågel på berget där vi stod spanande. En hel del fjädrar låg utspridda, vi vågade oss på att gissa att den möjligen kunde vara en liten and... av matplatsens läge att döma var det en duvhök som försett sig.

Ingrid glömde sitt fina botaniska paraply och fann det inte trots ivrigt letande; det visade sig att det var Mats som tagit hand om det till synes övergivna föremålet och återbördade det till ägarinnan. Hopfällt ser det ut som en kraftig promenadkäpp, anförtrorde hon oss, vilket innebär att hon ofta får sitta på spårvagnen.

Fikade gjorde vi vid Lottas stuga, hon hämtade vänligt nog stolar så alla som ville fick sitta. Det är alltid bra service på Vardags!

Leif
Lotta
Ingrid
Mats
Ulla

Att försvara en borg

Nu befinner vi oss i borgområdets innersta. Den viktigaste principen för försvaret av en borg är att stå högre upp än angriparen – ett pilskott eller spjutkast när längre ju högre upp man står. Därför byggdes borgar oftast på en naturlig höjd som därefter kunde förstärkas med murar och torn. Eldvapen var okända i Norden när Hunehals anlades.

Höjden kombinerades med avstånd. En borg kan beskrivas som ett antal försvarslinjer i djupled kring ett gemensamt centrum. På Hunehals låg varje försvarslinje högre än den närmast utanför, vilket gör det svårare för en angripare att skydda sig mot beskjutning uppifrån. Om fienden skulle inta t.ex. förborgen kunde man gå till motangrepp från bakomliggande, högre försvarslinjer. Hunehals omgavs av vatten och våtmarker

som gav ett naturligt skydd, och det fanns bara en väg in. När angriparna trängdes ihop på den smala vägbanken kunde de lättare nedkämpas med bl.a. armborst och pilbågar.

En angripare kunde använda kastmaskiner, så kallade blidor, för att skada anläggningen med stora stenar från längre håll. Man kunde också försöka svälta ut människorna på borgen. Men en borg vid havet var extra svår att belägra utan tillgång till egna fartyg. Borgens försvarare kunde också göra utfall för att störa angriparna.

Vem som måste ge upp först avgjordes inte bara med vapenmakt. Både borgens besättning och belägrarna hade en gemensam fiende i form av sinande matförråd och smittosjukdomar, som ofta tog fler liv än skarpa vapen.

Som om inte detta räckte för vi vidare över fälten till Hjalms våtmark. Här klättrade vi upp på den lilla kullen utanför parkeringen, att komma några meter upp gör mycket i detta platta landskap. Här fanns också fjällvråk som satt på en av vallarna, men också några ormvråkar. Tre tofsvipor kom flygande söderut men vände, efter en stund kom två tranor flygande och landade ute i våtmarken. Har såvitt känt inte häckat här, området borde vara passande för dem.

En mindre flock sånglärkor flög över oss och på en åker långt borta syntes en flock småfågel med mycket vitt på vingarna; det är i stort sett bara snösparvar som ser så ut. De flyttar nu på våren ibland tillsammans med sånglärkor i flockar på flera hundra fåglar ibland.

Samåkning hade vi ägnat oss åt från Frölunda kyrka, 26 deltagare var vi och ungefär 8 bilar, tycktes som om denna plats var ny för de flesta. Till Hjalms våtmark följde 18 av dessa med..

SUMMA: Blåmes 5, Ejder 10, Fjällvråk 2, Grågås 2, Gråtrut 10, Gräsand 20, Gulsparv 5, Havsörn 2, Häger 1, Kaja 30, Knipa 10, Knölsvan 10, Koltrast 1, Kråka 4, Mindre korsnäbb 4, Ormvråk 4, Ringduva 1, Småskrake 1, Snösparv 30, Storskarv 1, Storskrake 2, Sånglärka 6, Sångsvan 2, Tofsvipa 3 = 307 exemplar av 24 arter